

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ (З ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ)

РОЛЬ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ SOFT SKILLS СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ ВУЗІВ

THE ROLE OF A FOREIGN LANGUAGE IN THE SOFT SKILLS FORMATION OF STUDENTS OF AGRICULTURAL UNIVERSITIES

У статті розглядається роль іноземної мови у формуванні м'яких навичок студентів аграрних вузів. В даній статті проводиться аналіз наукових джерел щодо питання формування так званих м'яких навичок при вивченні студентами іноземної мови у закладах вищої освіти. В публікації аналізуються освітньо-професійні програми, за якими проводиться навчання у вишах на предмет наявності та формування м'яких навичок. Аналізуються загальні та фахові компетенції, а також предметні результати навчання. Дається дефініція м'яким навичкам та твердим навичкам та наводиться їх класифікація згідно різних наукових джерел. Аналізується матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними дисциплінами на деяких спеціальностях аграрного вузу. У даній публікації проводиться аналіз завдань та вправ, які використовуються для формування різних навичок мовленнєвої діяльності: читання, письма, аудіювання, говоріння щодо того, які м'які навички вони формують і яким чином. Проаналізовані комунікативні вправи, які вживаються на уроках іноземної мови для формування та автоматизації навичок читання і показується яким чином вони формують навички комунікації, навички аналізу та синтезу інформації, здатність працювати в команді, лідерські якості. Аналізуються вправи на аудіювання і доводиться, що вони сприяють формуванню нестандартно та творчо мислити, позитивного мислення, здатності працювати в команді.

Завдання на говоріння також підлягають аналізу і доводиться, що вони значною мірою сприяють формуванню навичок комунікації, роботи в команді, формують лідерські якості, креативність, критичне мислення. М'які навички можуть значно покращитися під час читання та вправ на письмо, тому важливою умовою є органічна інтеграція різних видів діяльності і стратегій навчання. В кінці публікації робляться висновки щодо важливості ролі іноземної мови у формуванні деяких м'яких навичок: роботи в команді, комунікації, критичного мислення, креативності. Також наводяться деякі рекомендації з подальшого дослідження у даній сфері, які потребують подальшого опрацювання і вивчення.

Ключові слова: м'які навички, загальні компетенції, фахові компетенції, програмні результати навчання, освітньо-професійна програма.

The article examines the role of a foreign language in the formation of soft skills of students of agricultural universities. This article analyzes scientific sources on the issue of the formation of so-called soft skills when students learn a foreign language in institutions of higher education. The publication analyzes educational and professional programs, according to which training is conducted in universities for the availability and formation of soft skills. General and professional competencies, as well as subject-related learning outcomes, are analyzed. The definition of soft skills and hard skills is given and their classification according to various scientific sources is given. The matrix of provision of program learning outcomes (LPL) by relevant disciplines in some specialties of an agricultural university is analyzed. This publication analyzes the tasks and exercises that are used to develop various speech skills: reading, writing, listening, and speaking in terms of which soft skills they develop and how. The communicative exercises used in foreign language lessons for the formation and automation of reading skills are analyzed and it is shown how they form communication skills, skills of information analysis and synthesis, the ability to work in a team, and leadership qualities. Listening exercises are analyzed and it is proved that they contribute to the formation of unconventional and creative thinking, positive thinking, and the ability to work in a team.

Speaking tasks are also subject to analysis and it is proven that they significantly contribute to the formation of communication skills, teamwork, form leadership qualities, creativity, and critical thinking. Soft skills can improve significantly during reading and writing exercises, so organic integration of different activities and learning strategies is essential. At the end of the publication, conclusions are drawn regarding the importance of the role of a foreign language in the formation of some soft skills: teamwork, communication, critical thinking, creativity. There are also some recommendations for further research in this area, which require further processing and study.

Key words: soft skills, general competencies, professional competencies, program learning outcomes, educational and professional program.

УДК 37.148:373
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/54.2.1>

Курінний О.В.,
ст. викладач кафедри іноземних мов
Сумського національного аграрного
університету

Білокопитов В.І.,
доцент кафедри іноземних мов
Сумського національного аграрного
університету

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасний темп життя, нові реалії та особливості на ринку праці задають систему професійних вимог до людини, які невинно зростають і змінюються. Якщо раніше достатньо було сформувати у майбутнього

працівника систему певних професійних компетенцій (дати набір професійних знань, умінь і навичок), і він міг вважатися підготовленим фахівцем, то наразі цього виявляється недостатньо – потрібно ще сформувати навички, які прямо не пов'язані з його майбутнім фахом, але пов'язані з характером, особистими якостями, специфікою

індивідуальності – тобто сформувати у здобувача/ здобувачки освіти кар'єрну компетентність.

М'які навички, іноді гнучкі навички (англ. soft skills) – це є цілий комплекс неспеціалізованих, надпрофесійних навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність і, на відміну від спеціалізованих навичок, не пов'язані з конкретною сферою. Постає така задача і перед аграрними вузами країни. Майбутній аграрій повинен не лише мати набір професійних навичок, але й вміти критично мислити, виявляти креативність і бути комунікабельним. Саме тому формуванню м'яких навичок приділяється велика увага з боку викладачів та методистів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз останніх україномовних та іноземних наукових джерел дає розуміння, що ця проблема вже достатньо давно висвітлюється в зарубіжних виданнях і привертає увагу науковців в нашій країні. Цією проблематикою займаються А. Безус, Л. Гевлич, Ю. Коваль, Ю. Федорова.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Навіть якщо є чітке розуміння, які компетентності та програмні результати формувати у студентів, то щодо м'яких навичок інформація не є повною, тим більше немає відповідності які саме м'які навички може сформувати дисципліна іноземна мова

Метою роботи є дослідження питання яку роль відіграє дисципліна іноземна мова у формуванні м'яких навичок студентів аграрних вузів і які саме навички може сформувати вивчення іноземної мови у вузі

Виклад основного матеріалу дослідження.

Перш ніж визначити роль іноземної мови у формуванні м'яких навичок у студентів закладів вищої освіти потрібно відповісти на питання : що таке hard і soft skills?

“М'які” навички – це система навичок, що допомагає людям в роботі, зокрема командній, а також успішно взаємодіяти з іншими людьми. М'які навички дозволяють бути успішним незалежно від специфіки діяльності та напрямку, в якому працює людина. В психології їх відносять до числа соціальних навичок: вміння переконувати, знаходити підхід до людей, лідирувати, ведення переговорних процесів, робота в команді, орієнтація на особистісний розвиток, ерудованість, креативність тощо. Виявляється, що м'які навички важливі не тільки в професійній діяльності, але і у повсякденному житті. Компанії вірять, що співробітники, які володіють такими навичками, можуть не тільки давати кращі результати, але ще і допомагають створювати комфортну робочу атмосферу [3, с. 5].

“Тверді навички” – це професійні навички, які пов'язані з технікою виконання. Людина, яка навчається будь-якому умінню, здатна доводити дію

до автоматизму, оскільки використовує завчасно знайомий шаблон. До таких навичок відносяться: володіння методом «сліпого» друку, іноземною мовою, робота з якимось інструментом, шиття одягу за зразками, керування автомобілем, тощо. Такі навички стійкі, добре доступні для огляду, вимірні і входять до переліку вимог, викладених в посадових інструкціях, легко піддаються розкладанню на ряд простих і кінцевих дій [3, с. 8].

Чи є важливим володіння такими навичками студентами у сучасних умовах. На це можна дати позитивну відповідь.

Якщо подивитися на освітньо-професійні програми для студентів, наприклад, факультету агротехнологій та природокористування, то ми можемо побачити, що в них цілий розділ присвячено визначенню тому, які загальні та спеціальні компетентності повинні бути сформовані у студентів, а також формуванню програмних результатів навчання у студентів по закінченню навчання по даній програмі. Серед загальних компетенцій, які має сформувати у студента 4-річне навчання на ступені бакалавр можна визначити наступні: здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, здатність спілкуватися іноземною мовою, знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності, здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, здатність працювати в команді.

Крім того, освітньо-професійна програма передбачає також засвоєння спеціальних-фахових або предметних компетенцій. Серед них - здатність отримати базові знання основних підрозділів аграрної науки (рослинництво, землеробство, селекція та насінництво, агрохімія, плодівництво, овочівництво, ґрунтознавство, знання та розуміння основних біологічних і агротехнологічних концепцій, правил і теорій, пов'язаних з вирощуванням сільськогосподарських та інших рослин, здатність застосовувати знання та розуміння фізіологічних процесів сільськогосподарських рослин для розв'язання виробничих технологічних задач.

Якщо ми візьмемо до аналізу освітньо-професійну програму економічного факультету, то загальні компетентності можуть співпадати або бути ідентичними, в той час як фахові, зрозуміло будуть корінним чином відрізнятися. Наприклад фахові компетенції спеціальності «економіка» та спеціальності «інформаційні технології та системи» будуть наступні: здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій

менеджменту, здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту, здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт, здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, здатність до проектування, розробки, налагодження та вдосконалення системного, комунікаційного та програмно-апаратного забезпечення інформаційних систем та технологій. Програмні результати навчання показують, що вимагатимуть від студентів після закінчення бакалаврату: знати лінійну та векторну алгебру, диференціальне та інтегральне числення, теорію функцій багатьох змінних, теорію рядів, диференціальні рівняння для функції однієї та багатьох змінних, методи створення баз даних та інтернет-ресурсів, технології розроблення алгоритмів і комп'ютерних програм мовами високого рівня із застосуванням об'єктно-орієнтованого програмування для розв'язання задач проектування і використання інформаційних систем та технологій, мати навички налагодження та тестування програмних і технічних засобів інформаційних систем та технологій, демонструвати знання сучасного рівня технологій інформаційних систем, здійснювати україномовну та англomовну комунікацію з професійних питань, опрацьовувати україномовні та англomовні джерела предметної області, удосконалення креативного мислення; якісно виконувати роботу та досягати поставленої мети з дотриманням вимог професійної етики.

Як фахові компетенції, так і програмні результати навчання можна віднести до твердих навичок, які не являються об'єктом даного дослідження. Виникає запитання: чи прописані в освітній програмі м'які навички, що повинні формуватися під час навчання? До певної міри деякі загальні компетенції можна інтерпретувати як м'які навички. Наприклад «здатність до адаптації, креативності, генерування ідей та дій у новій ситуації» це м'яка навичка креативність, «здатність бути критичним і самокритичним, здатність приймати обґрунтовані рішення» відповідає навички критичного мислення, «здатність розробляти та управляти проектами» це менеджмент проектів, здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність до пошуку, оброблення та узагальнення інформації з різних джерел це навичка, яка називається гнучкість розуму, Здатність проводити дослідження та презентувати результати відповідає навичці управління проектами, яка передбачає здатність правильно розставляти пріоритети, управляти робочими процесами, знання принципів планування і тайм-менеджменту.

В той же самий час деякі компетенції не можна назвати а ні м'якими, а ні твердими навичками. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства

та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні скоріш можна віднести до правам та обов'язкам Конституції України.

Проаналізуємо матрицю забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньо-професійної програми на деяких спеціальностях аграрного вузу. Взято спеціальності «агрономія», «лісове та садово-паркове господарство», «економіка», технології виробництва і переробки продукції тваринництва». Вивчення іноземної мови забезпечує наступні ПРН: проводити літературний пошук українською та іноземною мовами та аналізувати отриману інформацію, проводити літературний пошук українською та іноземними мовами і аналізувати отриману інформацію, здатність спілкуватися іноземною мовою. Але вище в нашому дослідженні ми відносили ПРН до твердих навичок. То ж чи сприяє вивчення іноземної мови формуванню м'яких навичок. Для відповіді на це запитання треба проаналізувати, які види роботи використовуються на заняттях з іноземної мови. Візьмемо послідовно аналіз таких видів мовленнєвої діяльності як читання, аудіювання, говоріння, письмо.

При формуванні навичок читання використовуються завдання, які виконуються перед читанням тексту. До такого типу завдань відносять: робота в парі, розповідь партнеру, що ти знаєш по даній темі, робота в парах, питання та відповіді стосовно теми тексту, робота в групі, визначення можливого змісту тексту за його назвою, читання першого параграфу і робота в парах, щодо визначення можливого продовження тексту. Далі можуть використовуватися вправи після прочитання тексту: обговорення прочитаного тексту в групі, узагальнення прочитаного, рецензування тексту. Аналізуючи ці вправи ми можемо констатувати, що робота в парах, міні-групах, групах сприяє формуванню навички комунікації, навички аналізу та синтезу інформації, здатність працювати в команді, лідерські якості [1, с. 7].

При використанні завдань для формування навичок аудіювання таких як *listening and filling in the grid, chart, map; restoring the text (jigsaw); helping the teacher to retell; detecting mistakes; guessing the ending; jigsaw listening; filling the pauses; searching information for the title; extending each sentence in the story; retelling in chain* відбувається формування навичок нестандартно та творчо мислити, позитивне мислення, знову ж таки здатність працювати в команді.

Для формування навичок говоріння використовуються наступні завдання переказ, переказ-переклад, драматизація, умовна бесіда, рольова гра. В результаті формуються навички комунікації, роботи в команді, лідерські якості, креативність, критичне мислення.

Для формування навичок письма використовуються мозкова атака, “clustering” або “mapping”, кубування, груповий твір. В результаті формуються креативність, критичне мислення, комунікація, кооперація.

Висновки. У статті було проаналізовано освітньо-професійну програму аграрного вузу та встановлено зв'язок між дисципліною «іноземна мова» та загальними та фаховими компетенціями, які вона формує. Також встановлений взаємозв'язок між іноземною мовою та деякими м'якими навичками. Так, можна зробити висновок, що роль іноземної мови дуже важлива у формуванні таких м'яких навичок як критичне мислення, робота в команді, креативність, комунікативність. Також встановлено, що дані навички формуються шляхом виконання більшості завдань та вправ притаманних комунікативному методу вивчення іноземної мови.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Корнюш, Г. (2020). Формування м'яких навичок у студентів закладів вищої освіти в контексті навчання іноземних мов. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*, (36), 99-110. <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2020-36-08>
2. Концедайло В.П. (2018). Застосування ігрових симуляторів у формуванні професійних компетентностей майбутніх інженерів-програмістів : дис. канд. пед наук : / Житомирський державний університет імені Івана Франка, Інститут інформаційних технологій та засобів навчання НАПН України. Київ, 2018. 291 с.
3. Навички для успішної кар'єри [курс для здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти] – Київ.: 2020. – 300 с.
4. Abd Azis, N.H., & Vaidez, N.P. (2016). Debate as a pedagogical tool to develop soft skills in EFL/ESL classroom: A qualitative case study. *Petranika Journal of Social Sciences and Humanities*. 24(1), 213-240.